

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет здоров'я, психології, фізичної культури та спорту

Кафедра психології та педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету здоров'я, психології,
фізичної культури та спорту

Свген ПАВЛЮК

2022 р.

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна Філософія освіти та науки

Освітньо-наукова програма Психологія

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Афанасенко Валентина Іванівна
Профайл викладача	https://psy.khmnu.edu.ua/afanasenko-valentyna-ivanivna/
Е-mail викладача(ів)	afanasenkova@khmnu.edu.ua
Контактний телефон	заповнюється за домовленістю
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khmnu.edu.ua/enrol/index.php?id=7860
Навчальний рік	2022-2023
Консультації	Очні: за розкладом; онлайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
				Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття								Залік	Іспит
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Семінарські заняття	Індивідуальна робота	Самостійна робота, в т.ч. ІРС				
О	Д	1	1	3	90	34	17		17		56			+	

Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна «Філософія освіти та науки» є обов'язковим компонентом дисциплін загальної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія, що покликана закріпити та розвинути у здобувачів навичок системного узагальнення концептуальних проблем науки та предметного теоретизування у науково-дослідній діяльності. Дисципліна викладається для здобувачів денної і заочної форм навчання за спеціальністю 053 Психологія. Для досягнення програмних результатів навчання дисципліни використовуються сучасні методи навчання: словесні методи (лекція, пояснення, розповідь) у поєднанні з наочними методами (демонстрування презентацій); інтерактивні методи (інтерактивна бесіда, диспут), метод проблемного навчання (створення проблемних ситуацій, моделювання, прогнозування); інформаційно-комунікаційні технології навчання з використанням мультимедійних засобів. Використання навчального середовища Moodle та програми для організації відеоконференцій Zoom.

Пререквізити: вихідна.

Кореквізити: Методологія дисертаційного дослідження з психології; Управління науковими проектами, Наукометрія.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни – формування самостійного, творчого мислення через засвоєння теоретичних та методологічних засад сучасної освіти і науки як взаємодоповнюючих сфер; орієнтація мислення на засвоєння і застосування метода філософської рефлексії в освітній та науковій діяльності; поєднати фундаментальну професійну підготовку слухачів з сучасними філософсько-світоглядними уявленнями про зміст, засоби і форми освітнього процесу та науково-дослідної роботи.

Завдання дисципліни: Формування загальних та спеціальних компетентностей щодо здатності продукувати нові ідеї, розв'язувати значущі комплексні проблеми професійної та/або дослідницько інноваційної діяльності у сфері психології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення; здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатності розв'язувати комплексні проблеми психології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності; здатності виокремлювати, систематизувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження; здатності планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у психології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках, та забезпечувати якість виконуваних досліджень; здатності ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в сфері психології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство та відповідальність під час їх реалізації; забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.

Очікувані результати навчання

Здобувач, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: мати передові концептуальні та методологічні знання щодо обраної для дослідження проблеми у сфері психології / на межі предметних галузей, а також дослідницькі уміння, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з психології; виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, формулювати і перевіряти гіпотези, визначати чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження; планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з психології та дотичних міждисциплінарних напрямів із дотриманням норм професійної і академічної етики.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ тижня	Тема лекції*	Тема семінарського заняття	Самостійна робота здобувачів		
			Зміст	Год	Література
1	2	3	4	5	6
1-2	Філософія освіти: зміст і значення	Філософія освіти: зміст і значення	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття №1. Робота з виконання індивідуального завдання.	6	[1], [2], [3]
3-4	Філософсько-освітня пропедевтика	Філософсько-освітня пропедевтика	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття №2. Робота з виконання індивідуального завдання.	6	[1], [3]
5-6	Соціокультурні та ціннісні виміри освіти	Соціокультурні та ціннісні виміри освіти	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття №3. Робота з виконання індивідуального завдання.	6	[1], [2]
7-8	Теоретичні та праксеологічні проблеми освіти і трансформації освітніх стратегій	Теоретичні та праксеологічні проблеми освіти і трансформації освітніх стратегій	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття №4. Робота з виконання індивідуального завдання.	6	[1], [3], [4]
9-10	Освіта і наука: взаємозумовленість існування та розвитку	Освіта і наука: взаємозумовленість існування та розвитку	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття №5. Робота з виконання індивідуального завдання.	6	[2], [6], [7]

11-12	Філософія науки: зміст і значення	Філософія науки: зміст і значення	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття №6. Робота з виконання індивідуального завдання.	6	[1], [2], [5]
13-14	Засади науки як історичні типи наукової раціональності: класичний, некласичний та постнекласичний	Засади науки як історичні типи наукової раціональності: класичний, некласичний та постнекласичний	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття №7. Робота з виконання індивідуального завдання.	6	[1], [5], [7]
15-16	Філософія інновацій в науці	Філософія інновацій в науці	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття №8. Робота з виконання індивідуального завдання.	7	[2], [5]
17	Епістемологічні моделі сучасного наукового дискурсу	Епістемологічні моделі сучасного наукового дискурсу	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття №9. Презентація результатів індивідуального завдання.	7	[5], [7]

**Примітка.* Лекції та семінарські заняття проводяться один раз на два тижні по дві години (чисельник чи знаменник відповідно до розкладу занять).

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу з дисципліни відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Здобувач зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, заплановані завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене семінарське заняття здобувач зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі. До практичних занять здобувач має підготуватися за відповідною темою. Набуті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок визнання та перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті (<http://surl.li/codwt>), п.4. «Визнання і зарахування результатів навчання, набутих особою».

Виконуючи самостійну роботу з дисципліни, здобувач має дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату він отримує незадовільну оцінку і має виконати завдання за новою темою. У разі наявності плагіату він отримує незадовільну оцінку і має підготувати нову доповідь або виконати нове індивідуальне завдання.

Критерії оцінювання результатів навчання

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за чотирибальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочим планом дисципліни. Здобувач, який не набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу і виконання індивідуального завдання, вважається невстигаючим.

Семестровий контроль проводиться у формі іспиту. При виведенні остаточної оцінки враховуються результати поточного контролю.

Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих її видів робіт.

Оцінювання роботи здобувачів протягом семестру здійснюється за виконанням завдань практичних занять. Оцінка за практичне заняття виставляється за чотирибальною шкалою і містить оцінювання наступних елементів:

- 1) знання програмного матеріалу;
- 2) вміння самостійно виконувати завдання, проводити аналіз отриманих результатів;
- 3) вміння формувати та обґрунтовувати судження.

Оцінка за підготовку індивідуального завдання (реферування першоджерел) містить оцінювання таких елементів;

- наявність необхідних елементів відповідно до алгоритму роботи.
- рівень самостійності при підготовці матеріалу;
- своєчасність підготовки індивідуального завдання (реферування першоджерела);
- відсутність академічного плагіату та самоплагіату (рівень унікальності не менше 70%).
- відповідність формальним вимогам до підготовки публікації (технічні вимоги алгоритму щодо виконання індивідуальних завдань).

Якщо здобувач отримав незадовільні оцінки за наведені вище види діяльності («2»), то він має перездати їх в установленому порядку, але обов'язково до терміну підсумкового контролю. У випадку, коли здобувач не виконав індивідуальний план з дисципліни у визначені терміни без поважних причин, то під час відпрацювання заборгованості при позитивній відповіді йому виставляється оцінка «задовільно».

**Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання
здобувачів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами**

Аудиторна робота		Самостійна, індивідуальна робота	Семестровий контроль
Семинарське заняття		Індивідуальне завдання (реферування першоджерел)	Іспит
УО1-9	ТК1-9		
ВК:	0,3	0,3	0,4

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Пропущене заняття аспірант зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичного навчання у семестрі.

Узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
1	2
Відмінно	<p>За семінарське заняття ставиться оцінка «відмінно», якщо здобувач опанував зміст навчального матеріалу (в якому він легко орієнтується) та понятійний апарат, вміє зв'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, формулювати і обґрунтовувати власні судження, вибирати конструктивні рішення. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і в письмовій формі).</p> <p>За індивідуальне завдання (реферування першоджерел) оцінка «відмінно» виставляється здобувачу, який своєчасно здійснив її підготовку. При цьому він чітко дотримався алгоритму написання, опрацював достатню кількість наукових публікацій, у тому числі й іноземними мовами, використав всі зазначені елементи, сформував висновки стосовно вирішення поставлених завдань. Рівень унікальності матеріалів повинен становити не менше 90%.</p> <p>За відповідь на іспиті виставляється оцінка «відмінно», якщо вона в повній мірі корелюється зі сформульованим питанням, чітко аргументована, лаконічна та вичерпна.</p>
Добре	<p>За семінарське заняття ставиться оцінка «добре», якщо здобувач засвоїв навчальний матеріал, володіє понятійним апаратом, може свідомо використовувати знання при вирішенні практичних завдань. При цьому враховується те, що у змісті й формі відповіді могли бути окремі неточності (похибки), нечіткі формулювання тощо.</p> <p>За виконання індивідуального завдання (реферування першоджерела) оцінка «добре» виставляється здобувачу, який своєчасно здійснив її підготовку. При цьому він в цілому дотримався алгоритму написання, опрацював достатню кількість додаткових публікацій. Однак публікація має певну невідповідність технічним вимогам або не містить необхідних елементів, а рівень унікальності становить не менше 80%.</p> <p>За відповідь на іспиті виставляється оцінка «добре», якщо вона, загалом відображає суть поставленого питання, вона достатньо лаконічна, але при цьому здобувач вагався і не завжди наводив потрібну аргументацію.</p>
Задовільно	<p>За семінарське заняття ставиться оцінка «задовільно», якщо здобувач виявив загальні знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією. Як правило, відповідь здобувача будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач слабо знає структуру курсу, допускає помилки у відповіді тощо.</p> <p>За виконання індивідуального завдання (реферування першоджерела) оцінка «задовільно» виставляється здобувачу, котрий своєчасно здійснив її підготовку. При цьому він в цілому дотримався алгоритму написання. Серед опрацьованої літератури переважають підручники та навчальні посібники. Є значні порушення правил оформлення тексту. Робота містить лише текстовий матеріал з достатньо низьким рівнем власної аналітики. Рівень унікальності становить не менше 70%.</p> <p>За відповідь на іспиті виставляється оцінка «задовільно», якщо вона загалом відображає суть поставленого питання, однак рівень аргументації є низьким. Відповідь не передає головне і є неповною.</p>
Незадовільно	<p>За семінарське заняття ставиться оцінка «незадовільно», якщо здобувач має розрізнені, несистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекидає їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні конкретних завдань.</p> <p>За виконання індивідуального завдання (реферування першоджерела) оцінка «незадовільно» виставляється здобувачу, який своєчасно не здійснив її підготовку, або матеріали містять явні ознаки плагіату (рівень унікальності менше 70%).</p> <p>За відповідь на іспиті виставляється оцінка «незадовільно», якщо здобувач не може відповісти за темою/питанням.</p>

Підсумкова оцінка за семестр згідно з інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до Електронного журналу. При цьому за інституційною шкалою ставиться відповідна оцінка, а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній аспірантом кількості балів відповідно до таблиці співвідношення.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Бали	Оцінка за інституційною шкалою	
A	4,75 – 5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь і навичок.
B	4,25 – 4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
C	3,75 – 4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
D	3,25 – 3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3,00 – 3,24	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання.
FX	2,00 – 2,99	2	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни.
F	0,00 – 1,99	2	Незадовільно – необхідна серйозна робота і повторне вивчення дисципліни.

Оцінювання роботи здобувачів заочної форми навчання здійснюється шляхом відповідей на іспити та презентації підготовленого індивідуального завдання (реферування першоджерела).

Питання для підсумкового контролю з дисципліни

- 1 Дайте характеристику філософії освіти як галузі філософії та навчальної дисципліни.
- 2 Поясніть значення освітніх парадигм сучасності.
- 3 У чому полягає значення філософсько-освітньої пропедевтики для сучасної філософії освіти?
- 4 Розкрийте особливості історико-філософської періодизації в осмисленні феномену освіти.
- 5 Поясніть значення освіти для духовного-ціннісного життя людини та її функціональні особливості як соціального інституту.
- 6 Як розкривається культуротворчий потенціал освіти? Відповідь обґрунтуйте.
- 7 Визначте теоретичний та практичний спектр проблем освіти.
- 8 Опишіть сучасні тенденції розвитку освіти та особливості освітньої парадигми в Україні.
- 9 У чому полягає взаємозумовленість освіти та науки? Відповідь побудуйте на прикладі.
- 10 Поясніть значення поняття «академічна культура» в контексті світових та українських реалій.
- 11 Дайте характеристику філософії науки як галузі філософії та навчальної дисципліни.
- 12 Поясніть поняття «наука» як феномен культури та визначте «етос науки».
- 13 Що змістовно позначають поняття «ідеали та норми» наукового дослідження та як вони співвідносяться із «науковими картинами світу»?
- 14 Розкрийте зміст історичних типів раціональності: класичного, некласичного та постнекласичного.
- 15 Охарактеризуйте феномен інновацій в науці.
- 16 Поясніть соціальну природу інновацій та особливості методологічного індивідуалізму.
- 17 Дайте визначення поняттю «епістемологічний дискурс».
- 18 Назвіть та схарактеризуйте різновиди наукових дискурсів.

Рекомендована література

Основна

- 1 Філософія освіти і науки: навч. посіб. / Алексейчук І. С. та ін.; 2-ге вид. переробл. та доповн. Слов'янск, 2019. 365 с.
- 2 Гнатюк Я. С., Рохман Б. М. Філософія освіти і науки. Методологічні та теоретичні проблеми філософії: навч. посіб. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2018. 114 с.
- 3 Філософія освіти: навч. посіб. / за наук. ред. академіка В. П. Андрущенка та ін. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 342 с.
- 4 Proleiev S. Шанси освіти у глобальному світі. *Філософія освіти. Philosophy of Education*, 2019. Vol. 25 (2). P. 35-55. DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2019-25-2-2>
- 5 Філософія науки: підручник / Добронравова І. С., Сидоренко Л. І., Чуйко В. Л. та ін. Київ: Київський університет, 2018. 255 с.
- 6 Vilous T. Філософія науки у системі сучасної освіти: філософія конкретних наук та філософія експерименту. *Філософська думка*, 2017. Вип. 5. С. 113-123. URL: <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/article/view/247>
- 7 Rager G., Honnefelder L. (Hrsg.) *Bildung durch Wissenschaft*. Verlag Karl Alber. 1. Auflage 2011. 336 s.

Додаткова

- 8 Пономарьов О. С., Постиря І. В. Практикум з філософії освіти: навчально-методичний посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 104 с.
- 9 Добронравова І., Білоус Т., Комар О. Новітня філософія науки. Київ: Логос, 2009. 244 с.
- 10 Култаєва М. Д. Homo digitalis, дигітальна культура і дигітальна освіта: філософсько-антропологічні і філософсько-освітні розвідки. *Філософія освіти. Philosophy of Education*. 2020. Vol. 26(1). P. 8-36. DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2020-26-1-1>.
- 11 Йосипенко С. Л. Освіта і ситуація множинності цінностей. *Філософія освіти. Philosophy of Education*. 2020. Vol. 26(1). P. 68-83. DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2020-26-1-4>.
- 12 Ryzhko L. Цільові наукові дослідження і трансформації в професійній діяльності вченого: філософія науки. *Філософська думка*. 2021. Вип. 1. С. 149-161. DOI: <https://doi.org/10.15407/fd2021.01.149>.
- 13 Omar a. Ponce, José Gómez Galán, Nellie Pagán-Maldonado. Philosophy of Science and Educational Research: Strategies for Scientific Effectiveness and Improvement of the Education. *European Journal of Science and Theology*. 2017. Vol. 13 (3). P. 137-147. URL: <https://arxiv.org/pdf/1803.01220.pdf>.